

Кулманбетова С.М.

ЖАНЫ МААЛЫМАТТЫК ТЕХНОЛОГИЯНЫ КОЛДОНУП ОКУУ ПРОЦЕССИНДЕ СТУДЕНТТИН ӨЗ АЛДЫНЧА ИШИН УЮШТУРУУ

Кулманбетова С.М.

ОРГАНИЗАЦИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ С ПРИМЕНЕНИЕМ НОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Азыркы коомдо жаңы маалыматтар технологиясынын жардамы менен окуу процессин жакшыртуу проблемасы өнүгүүдө. Жаңы маалыматтык технологиялар (ЖМТ) өтө тездик менен өнүгүп, өзгөрүп турганына байланыштуу окуу процессине колдонулган ЖМТ да өзгөртүлүп, толукталып турушу зарыл. Маалыматтар технологиясынын бардык жерде колдонулушу билим берүүнүн жаңы инновациялык методдорун иштеп чыгууну талап кылат. Окуучунун чыгармачыл потенциалын, билимин, көндүмдөрүн толугу менен ачууга шарт түзүлүшү керек. Билим беруунун эффективдүүлүгү, айрыкча жаңы маалыматтар технологиясынын (ЖМТ) жардамы менен окутуу ар кандай факторлордон коз каранды: техникалык база, методикалык көрсөтмөлөрдүн жеткиликтүүлүгү, билим берүүнүн технологиясы ж.б. Азыркы ЖМТ өтө чоң көлөмдөгү маалыматтарды иштетүүнүн, сактоонун, берүүнүн чектелбеген мүмкүнчүлүгүн камсыз кылат. Аны билим берүү процессине киргизүүдө берилген материалдын педагогикалык мааниси жана өз алдынча иштөөгө берилген материалдар чоң мааниге ээ. Маалыматтык технологияларды окуу процессине киргизүүдө төмөндөгүдөй түшүнүктөргө аныктама берели:

1. Билим берүү – бул педагогдун, устаттын жетекчилиги астында максатка жетүү, билим алуу үчүн уюшулган пландуу системалуу процесс [1].
2. Окутуунун технологиясы – усулдардын, тажрыйбалардын, каражаттардын жыйындысы жана ичине төмөндөгүлөрдү камтыйт: конкреттүү билимге, илимий жетишкендиктерге ээ болуу үчүн пландуу, системалуу билим алуу, өз алдынча иштөө, контролдоо, окуу үчүн түзүлгөн шарттар [3, 226].
3. Окутуудагы компьютердик технологиялар - билим алууну башкарууда, контролдоодо педагогдун функциясынын бир бөлүгүн алган компьютердик, телекоммуникациялык каражаттар, программалык жабдыктар.
4. Мультимедиа технологиясы – ар кандай электрондук документтерди даярдоодо визуалдык, аудио-видео эффектилерди колдонуу менен окутуу. Мультимедиа технологиясынын каражаттарына графиканы, үндү, гипертексти, анимацияны колдонуу аркылуу окуучу менен компьютердин ортосундагы байланышты уюштуруучу аппараттык-программалык жабдыктар.

5. Билим берүүнү маалыматташтыруу (информатизация образования)- билим берүүнүн жана тарбиялоонун психолого-методикалык максатын ишке ашыруу үчүн билим берүү сферасына ЖМТны киргизүү процесси.
6. Жаңы маалыматтар технологиясы – компьютерди колдонуп маалыматты жыйноодо, иштетүүдө жана берүүдөгү математикалык, кибернетикалык жана жаңы технологиялык каражаттардын жыйындысы.
7. Окутуунун жаңы маалыматтык технологиясы – программалык-методикалык каражаттардын жардамы менен окутуунун жаңы технологиясын камсыз кылуучу компьютердик техниканын, телекоммуникациялык байланыш каражаттарынын жана колдоно программалык жабдыктардын комплекси [3, 22-23б].

Жогорудагы берилген аныктамаларды карап чыгып, азыркы учурдагы билим берүүдө ЖМТны колдонуп окутуу кандай жүргүзүлүп жатат деген суроо келип чыгат. Бүгүнкү күндө ЖМТны окуу процессине колдонуу ар түрдүү формада жүргүзүлүүдө. Жалпысынан алып караганда компьютердик технологияларды пайдаланып окутуунун төмөндөгүдөй варианттарын карап көрөлү.

1. Компьютердик технологияларды окуу процессинин ажырагыс бөлүгү катары карап, аны кеңири пайдалануу. Бул учурда сабактын эки түрүн алса болот: сабак (мугалим, окуучулар, доска, бор, көрсөтмө куралдар) жана өтүлгөн сабактын негизинде ЖМТны колдонуп лабораториялык практикум өтүү. Бул учурда окуучунун изилдөөчүлүк жана чыгармачылык компоненттерине басым жасалат жана алган билимин практикада колдонууга, интеллектуалын өнүктүрүүгө шарт түзүлөт. Жетишпеген жактары же өзгөчөлүктөрү: а) методикалык комплексти атайын профессионал адамдар иштеп чыгуусу керек; б) техникалык жана программалык жабдыктардан көз карандылык; в) методикалык каражаттарды таратуудагы алып-сатуунун механизми толук иштелип чыга элек; г) каражатка кандайдыр бир өзгөртүүлөрдү, толуктоолорду киргизүүнүн мүмкүн эместиги (ал үчүн түзгөн авторлор менен дайыма байланышта болуу керек).
2. ЖМТны окуу процессине толук колдонуу б.а. аны көрсөтмө курал катары кароо (ЭУК, атайын тесттер, окутуучу программалар, оюндар, спра-

вочниктер ж.б.) окутууну жеткиликтүү, түшүнүктүү кылууга таасирин тийгизет. Мындай билим берүүнүн артыкчылыгы: а) окутуунун жогорку деңгээли; б) компьютерлер менен бардык окуу жайларынын камсыз болушу; в) методикалык каражатты өзгөртүүгө болгон мүмкүнчүлүк (тесттерди толуктоо, маселелерди оңдоо, өзгөртүүлөрдү киргизүү, Web-баракчаларды оңдоо, өзгөртүү ж.б.); г) колдонуунун көп түрдүүлүгү (универсалдуу) окуу процессинде да, өз алдынча иштөөгө да. Мындан тышкары жетишпеген жактарын да кароого болот: методикалык каражатты атайын профессионал адамдар (педагог, програмист, психолог) иштеп чыгып жана ал кеңири апробациядан өтүшү зарыл. Техникалык жана программалык жактан негизгиси мугалимдин ЖМТны колдонууга болгон кызыкчылыгы орунга ээ. Демек жаңы маалыматтык технологияларды колдонуп окутуу билим берүүнүн сапатына таасирин тийгизет.

Коомду, билим берүү системасын малыматташтыруу үчүн компьютерлер менен жабдуу жана аларды массалык түрдө Интернетке кошуу менен гана чектелбейт. Маалыматтык коомду түзүү үчүн ошол маалыматтын өзүн туура пайдалануу керек. Дүйнө жүзүндө маалыматтык ресурстар кен байлыктар сыяктуу эле мамлекеттин потенциалын аныктоочу фактор болуп эсептелинет. ЖМТны колдонуп билим берүү жана маалыматты туура пайдалануу менен өндүрүштүн интеллектуалдык капиталын материалдык капиталга айландырууга болот [4, 265-270 б.].

Келечектеги кесип ээлеринин маалыматтык компетенттүүлүгүн жогорулатуу жана маалыматтык технологияларды билим берүү процессине үзгүлтүксүз колдонуу максатында азыркы учурда Нарын мамлекеттик университетинин педагогикага байланыштуу адистигинин жогорку курстарына «Маалыматтык жана коммуникациялык техноло-

гиялар билим берүүдө» (ИКТ в образовании) дисциплинасы өтүлөт. Бул предметтин өзгөчөлүгү жогорку курстун студенттерине электрондук окуу куралын түзүүчү атайын СЕВ программасы үйрөтүлүп аны пайдалануу, маалыматты туура издөө, анализдөө жана колдонуунун жолдору окутулат. Студенттер электрондук окуу куралына коюлган талаптар, анын структурасы жана кандай маалыматтарды камтуусу керектиги жөнүндө окуп, аны практикада колдонууну үйрөнүшөт. Ошондой эле агрардык-техникалык факультетте физика сабагында «Открытая физика», «Физикон» программаларынын жардамы менен студенттер өз алдынча иштерин компьютерде жасашат. «Жол кыймылын уюштуруу» кафедрасынын студенттери «Правила дорожного движения» программасынын жардамы менен жолдо жүрүүнүн эрежелерин үйрөнүшөт. Бул учурда ЖМТны окуучунун, студенттин билимин, кабыл алуусун, өз алдынча иштөөсүн өнүктүрүүчү курал катары кароо керек. Демек, билим берүүнүн традициялык методдору азыркы коомдун маалыматтык потенциалына толугу менен жооп бере албайт. Ошондуктан ЖМТны колдонуп жаңы инновациялык методдорду, педагогикалык технологияларды иштеп чыгуу зарылчылыгы орун алат [2, 117б.].

Адабияттар:

1. Советский энциклопедический словарь М. Сов. Энциклопедия 1983.
2. Илим билим жарчысы (Академический вестник) Бишкек 2007
3. Информатика и образование №4 2003. Научно-методический журнал Красильникова В.А. Информатизация образования: понятия и определения. 21-276.
4. Ежегодный сборник статей преподавателей Американского университета в Центральной Азии В.П. Живоглядов Формирование модела зрелости информатизации профессионального образования 264-269 б. 2000.